

Murska Straža

Glasilno obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravnništvo v Radgoni, Murska ulica št. 184. — Telefonska št. 31.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino vred za vse leto 15 K, za pol leta 7 K 50 v., za četrto leta 3 K 80 vin.

Inserati: Ena petstolpna petivrstna (prostor 3 mm visok in 54 mm širok) 60 vinarjev. Pri večkratni objavi primeren popust.

VABILO

na

izredni občni zbor
„Tiskovne zadrugé v Radgoni“,
ki se vrši v četrtek dne 30. oktobra 1919
ob 10. uri dop. v zadružnih prostorih
(uredništvo „Murske Straže“ v Murski ul.).

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Sprememba zadružnih pravil.
3. Slučajni predlogi.

Ako bi ta na 10. uro sklicani občni zbor ne bil sklepčen, se vrši ob 11. uri istega dne z istim dnevnim redom in v istih prostorih drugi občni zbor, ki bode sklepal veljavno brez ozira na število navzočih zadružnikov.

V Radgoni, dne 18. oktobra 1919.

Milan Slajé m. p.
tč. načelnik.

Kriza.

Kriza se je pri nas že tako udomačila, da se bojimo, da jo bo ljudstvo zamenjalo z pristno slovensko besedo: griža in si predstavljalo potek naših kriz tragikomično kot je griža v resnici.

Kriza v Beogradu. Vleče se tedne in tedne, pa bomo najbrž prvo obletnico naše svobode in ujedinjenja obhajali brez vlade. Ciničnemu patriotu bi se zdela ta kriza kakor igra slepega miša. Davidović podi Pavloviča, ta Protiča, Protič Trifkoviča, Trifković zopet Pavloviča in — evo zadnje dni Pašiča! Morda je nastop Pašiča najresnejši trenutek v tej grižavi krizi. Tudi največji nasprotniki ne morejo odreči Nikoli Pašiču izvrstnega političnega talenta. Clemenceau si je pridobil pri upodablajočih

politikih naziv »stari tiger«, a Pašić »stari lisjak«. In vendar v tem ne tiči niti troha ironije. Koliko spretnosti in lisičje zvitosti je bilo treba, da je Nikola Pašić premagal vse notranje in zunanje težave, ki so stale na potu Balkanski zvezi, brez katere bi ne bilo Kumanovega in ne Drinopolja 1912 in kako siguren je moral biti njegov politični pogled ob naglem razpadu te Zveze, ko je v zraku že dišal smodnik svetovne vojne! In pozneje, ali ni vodil Nikola Pašić državnega krmila v najtežjih časih, ki sploh morejo zadeti narod in državo? Beg iz Beograda v Niš in odtam čez pusto Albanijo na grški otok, kjer je takorekoč na mrtvih truplih najčilejših ljudi hrabre Srbije spregovoril Nikola Pašić pred Narodno skupščino trpljenja in vere polne besede: Sklonjenih prsi a dvignjene glave gleda mučenica Srbija v bodočnost... Dobra politika v takem položaju ni bila zgolj duhovitost po navodilih strica Machiavellija, ni zahtevala le rutine in globokega znanja, marveč je bila umetnost, kateri ni primere v evropski zgodovini od l. 1914 naprej. Ali se bo Nikoli Pašiču posrečilo, da reši težavno kvadrato kroga, ki se mu pravi jugoslovanska politika? Ali bo imel dovolj moči, da s svojim kabinetom uredi notranje razmere v državi in poda našemu življenju več zraka in svetlobe! Zdi se nam, da bi zato Pašiča bilo treba in ne bilo treba. Treba nam je Pašiča, da se rešimo te dolgotrajne državne griže a z druge strani je njegov nastop prevelik za kratko dobo novega kabineta. Zakaj nov kabinet bi moral imeti v programu eno edino točko, ali v nji je zdravilo vsega našega notranjepolitičnega življenja: razpisati volitve in dati ljudstvu besedo!

Volitve bodo izčistile marsikaj, kar danes ni zmožno življenja in le truje zdravo ozračje v državi. Odprava korupcije, verižništva in brezdelja omili neznosne draginjske razmere in odpravi vso tisto bolečavo razpoloženje, ki vlada med nami. A v tem je rešitev krize in velik korak na potu k splošnemu ozdravljenju.

podporami in pa da so varovale industrijo z dobro carino. Nemška trgovina je izkoristila tudi nemško zmago, ki je zelo priporočala nemške izdelke, povoljno pa je tudi delovalo, da se je ustvarilo cesarstvo z močnim monarhom, končno pa je podpiral razvoj kapital, ki ga je dobila Nemčija z tem, da je morala Francija plačati 5 milijard vojne odškodnine.

Nemčija je vedela vnovčiti svoje prirodno bogatstvo. L. 1840 se je izkopalo v nemških premogokopih samo poldrugi milijon ton premo-ga, l. 1902 že 150 milijonov; v tem oziru se je Nemčija postavila na tretje mesto v vrsti celega sveta; sledi takoj za Združenimi državami in Anglijo.

Nemčija ima proslule železne rudnike, razven tega kupuje rude v inozemstvu. V svojih rudnikih zaposluje čez milijon delavcev. V izdelavanju litega železa stoji takoj za Združenimi državami in Anglijo, v izdelovanju jekla za Združenimi državami in od l. 1892 pred Anglijo. Kruppove tovarne topov so znane po celem svetu. Tkalčevska obrt, ki vedno napreduje, je imela že zdavnaj tovarne za laneno blago v Šleziji; sedaj se je razvila velika industrija lanenega in

Radgona in Celovec.

Radgona — Celovec! Za ti dve najsevernejši točki naših severnih mej se bije boj med dvema narodoma. Na eni strani se za ti mesti pravično poteguje naš narod, ker mu pripadeta tako v narodopisnem, kakor v gospodarskem oziru, na drugi strani pa stezuje vsenemški moloh svoje grabežljive prste po njih, hoteč jih upropastiti. Obedve mesti, ki sta takorekoč nositeljici staroslovanske slave in vzajemnosti, je prisodila ententa Avstriji in jih obenem s tem obsodila na smrt. Ni jih sicer obsodila iz lastnega nagiba, pač pa po čudni želji obsojenca samega.

Celovec že čuti par mesecev to strašno sodbo, ki si jo je prostovoljno nakopal; a zdaj še dobi svojo družico, mesto starega Radegoja — našo Radgono. Vsi obmejni Slovenci smo upali v pravično rešitev meje pri Radgoni, toda varali smo se. Ententa je nasedla lažipreroku — odpadniku Kamnikarju in je po njegovem prizadevanju prisodila sedaj tako cvetoče mesto bolni Avstriji. Človek bi mislil, da mu bodo nemški Radgončani za to hvaležni. S prva so mu sicer obljubovali spomenik na mestu, kjer se je svoj čas dolgočasil bronasti Jožef, toda sedaj so drugega mnenja. Vpitje celovških bratcev, ki žive le od avstrijskega kruha, je prišlo do njihovih ušes. Zato je cela Radgona z okolico vred protestirala proti nepravični priklopitvi Radgone k Avstriji. Kakšni odmev so našli ti protesti v Parizu, si lahko mislimo. Obmejni Slovenci pa smo uverjeni, da bomo še dalje prepuščeni svoji usodi in to po zaslugi gotovih gospodov pri vladi, katerim so prava skrb le ministrski sedeži. Delo, ki smo ga izvršili v desetih mescih jugoslovanske uprave v Radgoni, bo ostalo brez koristi in kri naših fantov, ki je škropila radgonske zidovje mesca februarja t. l. in ona mučenikov iz lanskega majnika je bila popolnoma zastoj.

V tem času, ko si želi celovško prebivalstvo jugoslovanske uprave nazaj, ko težko pričakuje naših živil, v tem času naj naša vlada izpraznjuje

Gospodarski razvoj Evrope.

(Iz knjige Ch. Seignobos, Histoire contemporaine depuis 1815, Paris 1904.)

Nemčija. Predno jo nastal nemški »Bundesstaat«, je bila večina nemških držav poljedelska. Poljedelstvo pa ni prinašalo prebivalstvu dovolj živil; ljudstvo iz ubožnejših pokrajin, zlasti iz Hesenskega in severnih provincij, se je jelo izseljevati v vedno večjem številu, posebno v Ameriko. Med l. 1815—1885 je bilo število nemških izseljencev prav tako znatno kot angleških izseljencev; l. 1853 je zapustilo Nemčijo 252.000 oseb; l. 1881 210.000. Od l. 1895—1902 je število zopet padlo na 22.000 in 32.000, in to vsled tega, ker so prebivalci ubožnejših krajev našli dovolj dela v Nemčiji.

Vzrok zelo naglega gospodarskega razvoja Nemčije po letu 1870 je obilica kovin v Nemčiji, nizke mezde, ljubezen do dela, red, znanje in tehnična spretnost Nemcev. K temu so prispevale razne dežele in države, izpopolnjujoč železniško omrežje in pristanišča ter s tem, da so povzbujale kapitaliste z izdatnimi naročili, nagradami in

bombaževga blaga zlasti v severozapadnih pokrajinah in na Saksonskem. Nemčija si celo prizadeva, da zvrže Francijo z prvega mesta v izdelovanju svile.

Nemčija je izpopolnila izdelovanje sladkorne pese, ki se je pojavilo v Franciji; odlikuje se z največjo sladkorno industrijo na svetu; tudi je zavzela prvo mesto v kemični industriji, v izdelovanju umetnih gnojil, barv in dišav.

Od nemške industrije živi 20 in pol milijonov ljudi, iz poljedelstva in ribolova 18 in pol milijonov. Mesno prebivalstvo vedno narašča, zlasti v industrijskih mestih in kopalščih. Saksonsko, dežela rudnikov, železarn in tkalcev, velika približno tako kot dva franceska departementa, ima okrog 280 prebivalcev na kvadratni kilometer. V Nemčiji se množi prebivalstvo hitreje nego v Angliji in Franciji. Od l. 1895—1900 se je zvišalo za 8 odstotkov; to je najvišji odstotek v celem stoletju, prispevali pa so predvsem ubožni kraji na vzhodu, kot je prusko Poljsko*). »Poljaki«, je izjavil nek pruski minister »se množe kot zajci«.

*) Sedaj ujedinjeno z ljudovlado Poljsko.

Radgono? Ravno zadnje dni so prinesli časopisi vesti, da so Celovčani že dne 5. oktobra t. l. pričakovali prihod naših čet v mesto. Vprašajmo se z ozirom na ta slučaj, ali bi ne bilo umestno, da bi naša vlada rajši držala to, kar že ima v rokah. Radgono? Radgonsko prebivalstvo si gotovo ne želi enakih dobrot, kot je Avstrija z njimi oblagodarila Celovčane!

Izkušnje, ki jih imamo zadnji čas v svetovni politiki, so pokazale, da je danes gospodar ozemlja tisti, ki ga zasede in ta ga tudi lahko obdrži. Še celo mirovna konferenca je ostala v tem oziru popolnoma brez moči. Pomagajmo si torej sami v — dvanajsti uri. Slučaj Celovec naj nas opominja, da še v zadnjem trenutku rešimo našo Radgono!

R. Kl.

Zamenjava denarja.

V valutno vprašanje, eno najtežjih in najbolj perečih, kar jih morajo rešiti narodnostne države bivše avstro-ogrske monarhije, je pahnil pri nas minister Ninčič z ponesrečenim načinom žigosanja bankovcev in pozneje se ni nič več storilo, da se naš mladi državni organizem reši te nevarne oteklina, ki je vedno bolj motila delovanje gospodarskih sil države. Sedaj poročajo iz Beograda, da bodo skušali valutno vprašanje ne rešiti, ampak rešitev precej spretno odgoditi na sledeči način: Vlada bo zamenjala avstrijske bankovce za polnovredne državne dinarje, tako da se bo za 100 sedanjih kron dobilo 100 državnih dinarjev. Ti državni dinarji seveda nimajo tiste vrednosti, kot srbski dinarji, ki ostanejo še nadalje v prometu; znano je, da je srbski dinar še vedno krit z zlatom in drugimi vrednostmi, dočim je naša krona le kos papirja, kateri samo še nekdanja slava in pa stara navada pripuščata prostor v naših denarnicah. — Ker pa državnih dinarjev ne bo dovolj, se bodo avstrijski bankovci po potrebi pre-kolekovali z posebnimi znankami in bodo vsled tega dobili enako vrednost in veljavo z državnimi dinarji. Z to menjavo bo vrednost jugoslovanskega denarja znatno narasla. Že sedaj, ko imamo žigosane bankovce, se dobi za 70—75 naših kron 100 nemškoavstrijskih kron. Nov denar pa se ne bo dal tako lahko ponarejati, zato bo našim državnim sosedom onemogočeno, uraziti v Jugoslavijo nežigosane ali potvorjene avstrijske bankovce in se bo množina našega denarja polagoma stabilizirala. Zaeno pride naš denar na mednarodno torišče in se bo njegov kurz uravnaval po razmerju med izvozom in uvozom. To razmerje pa bo z ozirom na naš znatni izvoz za vrednost jugoslov. denarja razmeroma prav ugodno. Posledice izboljšanja kurza se bodo pokazale kmalu po izmenjavi: cene oblekam, obutalu in živežu morajo pasti. — Zamenjavo oziroma kolekovanje denarja izvrše davčni uradi in denarni zavodi. Določil se bo precej kratek rok. Da ne bo prevelikega navala, je priporočljivo, vložite bankovce v naše denarne zavode, ki bodo oskrbeli zamenjavo odnosno prepečatenje brez truda stranke.

Naš narod.

Zdravstveni odsek za Slovenijo je izdal ravnokar letni izkaz o zdravstveno-statističnih razmerah na ozemlju deželne vlade za Slovenijo. Izkaz ne vsebuje Koroške in okrajev Konjice, Logatec in Postojna ter Prekmurja.

Število prebivalcev znaša: 906695; število porok: 3958; število rojencev: 15721, (od teh je nezakonsko rojenih: 2829, mrtvo rojenih: 406); število umrlih: 27196, (od teh jih je umrlo v starosti nad 70 let: 5771, od 55—70 let: 5667, od 1—5 let: 5525 itd.) Vzrok

Nemški kapitalisti so ustanovili izz. l. 1880 veliko paroplovno družbo, ki je dobila vladno podporo in ki tekmuje z angleško in francosko paroplovbo. Nemčija gradi več ladij nego Francija; v tem jo nadkriljujejo samo Združene države in Anglija. Veliko nemško pristanišče Hamburg je drugo v Evropi in ima mesto takoj za Londoňom. Leta 1870 ni imela Pruska in ne primorske države skoraj nobenih vojnih ladij; šele nemško cesarstvo je vzdignilo vojno brodovje. Viljem II. je dejal: »Naša bodočnost je na morju«. Z tem je hotel pokazati namen, razmnožiti nemški narod tako, da bil eden najmočnejših na svetu.*

(Dalje prihodnjč.)

*) Svetovna vojska je silno prekrizala nemške račune in v borbi za prvenstvo je zmagala Anglija, ki je prevzela že precej utrjene nemške postojanke na Daljnem Vzhodu, v Afriki in v Tihem oceanu. Razvoj nemške industrije in trgovine je v stagnaciji oziroma je skočil znatno nazaj. Navzlic temu pa reprezentira Nemčija še vedno veliko moč v svetovnem gospodarstvu. Njen nagli razvoj od l. 1870 do svetovne vojske je poučen vzgled za mlade narode in države, ki šele nastopajo na svetovno pozorišče (Op. ured.).

smrti: Na epidemičnih in navadnih boleznih ter ostalih naravnih vzrokih smrti jih je umrlo: 26529, (od teh največ na različnih naravnih vzrokih smrti: 10866, potem na španski hrupi: 6306, na tuberkulozi: 2814, na pljučnici: 2590, na griži: 913, srčni napaki: 910, na kapi: 537 itd.); na slučajnih smrtnih nezdah: 518, (od teh največ vsled utopitve: 96, potem vsled zmečkanja po železnici: 80, vsled povoženja po vozovih: 57, vsled pobitja: 52, vsled opečenja: 40, vsled povoženja po vlakih: 36, vsled obstreljenja 35, itd.); samoumor je izvršilo: 73 oseb, (od teh se jih je največ obesilo: 26, potem ustrelilo: 21, zastropilo: 12, utopilo: 11, itd.); umora in uboja je: 76 slučajev, (od teh je bilo največ ubitih: 22, potem ustreljenih: 21, zabodenih: 14, novorojenčkov umorjenih: 8, zadavljenih: 6, itd.).

Tedenske novice.

Himen. Dne 6. oktobra 1919 se je poročil v Dravogradu g. Edvard Vaupotič, major, z gđc. Pepco Kranje. Mnogo sreče!

Še enkrat: falska elektrarna in Prekmurje. V zadnji številki našega lista smo opozorili naše občine in okrajne zastope, da se zavzamejo za to, da dobi tudi mursko okrožje električno energijo iz Fala pri Mariboru, ki bo kmalu razdeljena in pride celo daleč na Hrvaško. Merodajne oblasti opozarjamo ponovno, da v državnem interesu priskrbe električno energijo za Prekmurje, uvažujoč, da bodo železniške zveze izpeljane šele v doglednem času, dočim se lahko elektrika nudi Prekmurcem že tekom par mesecev. Če bo vlada priskrbel Prekmurju elektriko in z njo zvezane gospodarske ugodnosti, bo z tem činom najprej in najlažje prepričala Prekmurce, da je njihova pokrajina definitivno naša in da se nova domovina v resnici briga za njihov gospodarski napredek in procvit. Upamo, da bo prekmurški narodni sosvet nemudoma zahteval to velepomembno gospodarsko ugodnost, ki se ponuja Prekmurju in da bodo naše državne in deželne oblasti v vsakem slučaju podpirale njegovo zahtevo.

Ljutomerska meščanska šola se je otvorila in ima že preko 70 učencev in učenk. Dokaz, kako potrebna je bila na Murskem polju in da si naše ljudstvo živo želi naobrazbe.

Tiskovna zadruga v Radgoni, izdajateljica našega lista, premesti svoj sedež iz Radgone v Gornje Radgono.

Osebna vest. G. Iyan Bračko, dosedaj profesor v Celju, je imenovan ravnateljem državne gimnazije v Murski Soboti.

Smrtna kazen za tatove in tihotapce. Vlada bo v kratkem izdala stroge odredbe proti tatvinam na železnici in tihotapljenju ob mejah. Za krivce bo uvedena smrtna kazen, ki jo bodo izrekala vojaška sodišča v Ljubljani, Zagrebu in Novem Sadu. Prav tako bodo ojačene obmejne straže. — Ta odredba je bila potrebna, ker so tatvine na naših železnicah znane že celemu svetu in so se na pr. nekatere angleške tvrdke obotavljale poslati blago v naše dežele, ker se ga na železnicah preveč pokrade. Tudi tihotapstvo se je razpaslo do neverjetne višine. Zadnji čas je, da se take ljudi z ostrimi odredbami prisili k poštemu delu!

D'Annunzio prodaja Reko. Pa naj reče kdo, da nima D'Annunzio poguma v srcu in — soli v glavi! Kakor poročajo listi, zahteva od italijanske vlade za uslugo, da se odpove Reki, 50 milijonov lir. Seveda mu vlada ne more priznati tako visokega honorarja in je pričakovati, da postane »božanski poet« malo skromnejši.

Na Koroškem in sicer v zoni B, ki je zasedena od Nemcev, niso zadovoljni z Nemško Avstrijo, zlasti mali posestniki in revnejši sloji so povsem apatični. Avstrija skrbi le za prehrano mest in trgov, ki jih je v tej državi itak preveč, medtem ko se za deželo ne briga. »Gospode kmetovalce« pozna, pravytako kot stara Avstrija, le tedaj, če tirja kako plačilo ali pa zahteva oddajo živil.

Avstrija pred gladom. Avstrija je sklenila prodati svoje umetnine, da si žnjih izkupičkom nabavi kruha. Proti temu je dunajski obč. svet protestiral, toda Renner je deputaciji odgovoril: Avstrija ostane brez kruha in moke, če ne dobi v najkrajšem času dovolj inozemskih

plačilnih sredstev na razpolago. Za par dni življenja v prihodnosti mora dobiti najmanj 15 milijonov holandskih goldinarjev. Če tega ne dobi, mora gladu poginiti. Zato je treba prodati vse, kar lahko pogreša želodec, tudi umetnine.

Jugoslovane izganjajo iz Gradca. Ker je hotela štajerska dež. vlada izgnati vse iz Gradca stanujoče Jugoslovane, je jugoslov. zastopnik dr. Toplak posredoval in zagrozil, da pojde za vsakega Jugoslavana 10 Nemcev iz Jugoslavije. Na to grožnjo se je dež. glavar Rintelen udal in obljubil, da se ukaz glede izгона prekliča.

Zopet smrtna obsodba v Mariboru. Dne 8. t. m. sta bile pred mariborsko poroto obsojene v smrt na večalnih posestnica Helena Luci iz Godeninec pri Središču in njena hči Jožefa. Obdolženi sta, da sta dne 28. decembra 1918 umorile moža oz. očeta, tesarja Ivana Lucija in ga, da bi zbrisale vsak sled zločina, obesile na vrh v skedenju. Ker so ljudje že takrat sumili, da se Luci ni sam obesil, so se oblasti zanimale za stvar in končno se je posrečilo nekemu sodniku odkriti zločin. Žena in obe hčeri (13letna hči Terezija je tudi pomagala pri umoru) so dejanje odkrito priznale. Smrtao razsodbo je žena sprejela mrzlo in cinično, hči Jožefa pa je padla v omedlevalo.

Ogrska je edina izmed držav bivše monarhije, ki hoče sklicati stari parlament in v tridnevnem zasedanju skleniti nov veliki zakon.

Tudi Rumuni imajo težave z vlado. Na Rumunskem so imeli dolgo ministrsko krizo. Ker pa se stranke niso mogle zediniti za parlamentarno vlado, so vojaški krogi izsilili od kralja, da je imenoval ministrstvo, v katerem sedi čez polovico generalov.

Kmetje in draginja. Listi poročajo, da so se hrvaški kmetje pričeli v zadnjem času živahno gibati proti draginji. Kmetje povdarjajo, da so cene, ki jih dobe za svoje pridelke sami in pa mali obrtniki za svoje izdelke, v kričečem nesorazmerju s cenami, ki jih dobe za iste izdelke prekupovalci in veliki trgovci. Nastopili bodo v zvezi z malimi obrtniki proti takemu navijanju cen, kakor se dogaja danes. Edina pot k rešitvi tega vprašanja je skupna organizacija kmetov in malih obrtnikov v celi državi SHS. Le potom združne organizacije se upa odpraviti prekupovalce in veletrgovce, ki bogate od nesramnega navijanja cen.

Kako nastopajo na Češkem proti oderuhom. »Večerni list« piše, da se je čehoslovaški narodni skupščini predložil zakonski načrt, glasom katerega se bo to takoj po celi državi osnovala ljudska sodišča proti oderuhom, verižnim trgovcem in skrivalcem življenskih potrebščin. Ta ljudska sodišča bodo sestavljena iz delavcev, kmetov, malih obrtnikov in uradnikov, torej nekaka porota samo za oderuhe. Pri volitvi teh ljudskih sodnikov se bo moralo gledati na njihovo osebno poštenje, neomadeževanost in značaj. Ljudska sodišča bodo mogla izreči kazen do 20 let in 2 milijona kron globe ter zapleniti tudi celo premoženje obsojenega oderuha. V mestih, kjer se oderuštvo zelo razširi, se more proglasiti preki sod. List dobro pripominja: To je enkrat pravo sredstvo proti nesramnim izkoriščevalcem splošnega pomanjkanja! Ljudstvo trpi, ljudstvo naj sodi! Potem bo oderuhom in verižnikom, ki jim zaspani in korumpirani birokratični aparat ne more do živega, hitro odklenkalo. Zahtevamo, da se tak zakon uveljavi tudi v Jugoslaviji.

Še enkrat pozor pred tirjatvami iz Gradca. Sedanji deželni svet v Gradcu tirja iz zapuščine neke kočjarice v občini Presečno, v okraju kozjanskem, ki je umrla v Feldhofu pri Gradcu 18. oktobra 1919, oskrbne stroške nad 3000 K, ki presegajo zapuščino, h kateri so poklicani mnogoštevilni nepreskrbljeni otroci. Ti stroški so se sicer zaračunali že deželnemu ubožnemu skladu, tirjajo se pa haenkrat iz razloga, ker je imenovana tuja državljanka. Likvidacijska komisija v Celju je obvestila graški deželni svet, da to ni bila tuja državljanka, ampak štajerska državljanka in nima pravice graški deželni svet zdaj, ko ne spadamo več pod Gradec, tirjati za dobo pred 1. novembrom 1918, kar se je iz skupnih davkov porabilo za slovenske sodeželane v bolnišnicah v nemškem delu dežele. Iz tega slučaja se vidi, da je previdno obrniti se v vsakem slučaju najprej na likvidacijsko komisijo štajersko v Celju, ako pridejo kakoršni-koli plačilni pozivi iz Gradca.

Vsi častniki in časniški aspiranti (enoletni prostovoljci) invalidi, ki bivajo v območju Slovenije, so naprošeni, da v lastnem interesu sporoče nemudoma svoj natančen naslov, čin in pridelitev pri armadi ter stopnjo in način invalidnosti naslov: Iv. Marinko, Ljubljana, Sv. Florijana ulica 1.

Tobak. Uprava državnih monopolov je odredila, da se bodo vse neopravičene zasajene tobačne razline potom finančnih organov uničile in da se bode neopravičen gojitelj tobačnih rastlin smatral kot tihotapec ter se kaznoval po zakonu.

Osemurni delavnik je zakonito uveden v vseh industrijskih, obrtnih, rudarskih, trgovskih in prometnih obratih cele države SHS. Odmor se ne vračuna v osemurni delavnik. Delovni čas se sme podaljšati le izjemoma in se plača za čezurno delo najmanj za polovico višja mezza. Zaradi uvedbe čezurnega delavnika se ne sme znižati že pogodjena mezza.

Kdor ima kakše terjatve v Nemški Avstriji, naj ne stori ničesar na lastno roko, marveč naj počaka, da se ustanovi posebna organizacija, ki bo skupno storila potrebne korake, da se uredi plačilne zadeve naših državljanov v nemški republikli, tako dvig hranilnih vlog, vrnitev depotov, zahteve proti poštni hranilnici, odškodninski zahtevki za premičnine in nepremičnine itd. V kratkem se razglasi, kje bo treba prijaviti zahteve. — Obmejnemu prebivalstvu, ki ima napr. v radgonski hranilnici denarne vloge, bi mi priporočali, naj iste dvigne, predno bo Radgona izročena Avstriji, sicer bo treba pozneje precej potrpljenja, da se stvar organizacijskim putem uredi.

Poštno ravnateljstvo v Ljubljani naznanja v območju tukajšnjega poštnega ravnateljstva, da je razpisanih 20 mest poštnih praktikantov odtam severno Drave proti Radgoni, torej ne po reki Muri. Ravno tako neosnovane so vesti, da bi dobili Nemci več Ogrske kot je bilo priznано v avstrijski mirovni pogodbi. Avstrijsko mejno vprašanje je zaključeno in s tem se morajo sprijazniti tudi politične butice Kamnikarjevega kalibria. Op. ured.)

Čehoslovaška dobi od Jugoslavije 15.000 vagonov žita. Na Češkem bodo jedli naš kruh skoro dvakrat cenejšo kot jemo mi svojega.

Koliko pa revežev? Tekom vojne je nastalo v Ameriki 17.000 novih milijonarjev. Zato ni čudno, da se tudi ameriško delavstvo vedno bolj odločno bori proti kapitalističnim pijavkam, ki jih je polna Amerika.

Wilsonu se zdravje izboljšalo. Wilsonu se je zdravje izboljšalo in je že prosil svojega zdravnika, da se sme vrniti k delu. V Evropi gredo državniki po okrepanju navadno v toplice, Wilson pa gre v parlament in pa med svoje volilce!

Prekmurje.

Iz Gederovec nam poročajo, da tamkaj izziva madžaronska učiteljica Kondor Gizela, ki je sicer rojena v Prekmurju kot hči vaškega učitelja, a je seveda hude madžarske krvi. Okrajni šolski svet za Prekmurje opozarjamo, da se ne izpozabi tako daleč, da bi nastavljal zagrizenکو na naših šolah, ker mi hočemo narodnozavedne in značajne učitelje za našo slovensko dečo, odklanjamo pa Kondor Gizelo in nji podobne.

Gimnazija v Murskoj Soboti. I. Vpisavanje in sprejemni izpiti (egsameni) za prvi gimnazijski razred v Murskoj Soboti se bodo opravljali od 20—25 oktobra v meščanski (pörgarskoj) šoli. Vpisavanje je od 9—10 vöre in potem se od 10 do 12 vöre za šolo sprejemni izpiti (egsameni). II. V tej dnevaj se naj dijaki in dijakinje zglasijo s svojimi stariši ali njüvimi namestniki pri ravnateljstvu in naj seboj prinesejo sledeča potrdila: 1. Krstni list (ali rojstni list), s šterim pukažeju, da so 10. letu že spunili, eli da spunijo že vleti 1919. 2. Zadnje šolsko spričevalo (potrdilo), kak je dusegamao spuno svoje ljudske škole. III. Pri sprejemnom izpiti (egsameni) se more znati: 1. iz slovenščine telku znanja, da more dijak slediti svojimi fčenjej, ki bo slovensko. 2. vračunstvu: vö-sprobanost v 4 osnovnih računskih načinih s celimi števili. 3. iz katekizmuša bodo pitani samo tisti, šteri maju le zadoštni red iz katekizmuša. IV. Pristojbine: Vsak, na novo sprejeti dijak plača prvuga šolskoga dnéva sprejemnino 4 K 20 v., in učnino 3 K, vküпно 7 K 20 v. Kda se začne redni pouk (fčenje), se dijakom naznani v sprejemnem izpiti (egsameni). Murska Sobotica, dne 12. oktobra 1919. Ravnateljstvo.

Gospodarstvo.

Vino. V Slov. goricah se je že pričela vinska trgateg. Ker je vreme precej ugodno, bi bilo priporočljivo, še par dni počakati, vendar je skoraj večina vinogradov, zlasti v spodnjem delu, v tako slabem stanju, da ne preostane drugega kot pröbrati to, kar so pustile različne bolezni in vremenske nezgode. V manjših vinogradih, kjer so posestniki zadeli s škropljenjem in tudi druga dela opravili pravočasno, je grozdje še precej lepo in sladko. Kakovost vina bo različna, po količini pa ga bode letos povsod manj nego lani. Po kakovosti se ravnajo tudi letošnje cene. Sicer pa ni pričakovati veliko ponudb od zunaj, zato bodo najbrž tudi cene padle oziroma se ustavile precej nizko. Uvoz vina v inozemstvo je zaenkrat še zelo otežkočen, ker bodo najbrž razveljavljene vse kompenzacijske pogodbe, z druge strani pa odvraca visoka carina na naši strani, v Nemški Avstriji pa konkurenca cenih italijanskih vin. V prvi vrsti bo torej letošnji vinski kupec domači konzum. Priporočati je, da naši vinogradniki razmišljajo o snovanju dobrih vinarških ali kletarskih zadrug, ki bodo organizirale vinsko kupčijo in našle kupecev v inozemstvu, zlasti na Češkem, ker se zelo zanimajo za naša vina, a ne morejo najti pravih stikov z nami, ker nimamo pri nas niti ene dobre vinarske zadruge, ki bi jim stavila ponudbe na veliko. Obenem je treba, da se naši vinogradniki zanimajo za umno kletarstvo, zakaj znano je, da neprimerna

posoda uniči tudi najboljše vino in to je upoštevati tembolj sedaj, ko se ne bo moglo prodajati takoj od kadi. V tem oziru so nove razmere prinesle tudi našim vinogradnikom nove naloge in je že zadnji čas, da se strnejo v strokovno organizacijo.

Sadje se prodaja polagoma in večji del tudi za tuzemski konzum. Kakor pri vinoreji, se čuti tudi pri sadjereji pomanjkanje gospodarske (zadrüžne) organizacije. Pri nas se goje večinoma navadne ali srednježlahitne vrste, izvažajo pa se večinoma le namizno (žlahitno) sadje. Večji del pridelka se vporabi za napravo jabolčnika, a mogel bi se prodati po višjih cenah v tovarne za marmelado, če bi jih imeli v Jugoslaviji. Takih tovarn je na Češkem in v Avstriji lepo število. Marmelada in druge sadne konzerve se izvažajo na inozemska tržišča. Tudi naši sadni izdelki bi se lahko dobro prodajali, dočim se za sadje le malo povprašuje.

Državni boni. Posojilnica v Gornji Radgoni pozivlja tem potom še enkrat vse one stranke, katere so pri njej podpisale 4% jugoslovanske državne bone, da ji predložijo »Začasna potrdila« ali »Privremene potvrde«, katere so o njihovem podpisu sprejele, ker sicer ne bodo dobile bonov ozir. tozadevnih vrednostnih papirjev.

Slabo žigosane bankovce morajo po izrecnem naročilu ministrstva financ sprejemati vsi javni uradi. Ti bankovci so potemtakem polnoveljavnii in morajo veljati tudi v zasebnem prometu. Izvzeti so poleg nežigosanih le očitno krivo žigosani bankovci, to so taki, ki nosijo na pr. odtis pečata kake zasebne osebe ali odtis kovaneга drobiža i. t. d.

Stanje žetve. Iz podatkov ministrstva za poljedelstvo posnemamo: V Srbiji so žita, razen ovsa, dobro obrodila. Koruza je zelo dobro obrodila, tako tudi otava. Vinogradništvo se ni posebno obneslo, sadje pa slabo. Tudi živinoreja je utrpela radi raznih boleznii veliko škodo. Čebele so zelo dobro napredovale. V južni Srbiji. Žitna setev stoji dobro, seno slabše, sadje povoljno, vinogradi dobro. — V Dalmaciji: Žitna setev srednja, sadje precej slabo, tako tudi vinogradi. — Črna gora: Splošno slaba žetev, edino koruza je obrodila bolje. — Hrvatska: Žitni in drugi poljski pridelki so prav dobro obrodili. Tudi sladkorna repa je dobra. Slabo je obrodilo sadje. Sena bo dosti, vina pa ne toliko. — Slovenija: Žitni in drugi poljski pridelki srednji. Trpelo je vinogradništvo, trgatve bodo uničene za 40%. — Bosna in Hercegovina: Žitni pridelki srednji, oves slab, koruza dobra. Sadje je slabo, vinogradi pa so obrodili prav dobro. Drugi poljski pridelki stoji zelo dobro. — V Banatu, Bački in Baranji kaže žetev prav dobro, razen sadja. Sladkorna repa je prav dobra, tudi čebele so bile zelo pridne. — V splošnem se more reči, da so žita obrodila srednje, koruza zelo dobro; tako tudi drugi poljski pridelki. Tobak je obrodil prav dobro. Sena bo dosti. Sadjereja je trpela, tako tudi vinoreja. Čebelarstvo stoji izvrstno. Živinoreja je ponekod trpela, drugod pa se je lepo obnesla. — Vidimo, da bo Jugoslavija založena prav bogato s vsem in da bi se dalo živeti mnogo, mnogo cenejšo, če bi za vsako škatljico vžigalic ne tičalo kar po deset dobičkarjev in špekulantov.

Prosveta.

† Ignacij Borštnik. Dne 24. septembra je umrl v Ljubljani znani gledališki igralec Ignacij Borštnik. Mnogo je deloval na zagrebškem odru, letos pa je prevzel vodstvo drame v Ljubljani. Za njim žaluje vsa jugoslovanska gledališka umetnost. Trajen mu spomin!

Slov. mestno gledališče v Mariboru. Mariborsko mestno gledališče, kjer je še nedavno vladala bahava nemška Talija, je prešlo v slovenske roke in je bil imenovan ravnateljem znani režiser Nučič. Gledališče se je tvorilo z predstavo Jurčičeve zgodovinske drame »Tugomer«, ki je v Mariboru še posebno pomembna in je zelo obilo uspeha.

Uvoz časopisov je že dovoljen iz Nemčije in bo v doglednem času odprt tudi za Nemško Avstrijo.

Književni vjesnik. Bibliografski list. Izdaje knjižara St. Kugli, Zagreb. Broj 3. Pojedini broj 50 fil. — Izašao je 3. broj tog lista i pruža prijateljima naše knjige mnogo zanimljivih novosti na književnem trgu. Donosi takodjer popis nekih francuskih, čeških i njemačkih izdanja.

Otvoritev slovenske univerze v Ljubljani. Z letošnjim zimskim semestrom se otvori slovenska univerza v Ljubljani in sicer filozofska fakulteta popolno, medicinska samo I. Semester in le za 40—50 slušateljev, tehniška fakulteta s 6 oddelki in teološka popolno. Juridicna fakulteta se otvori pozneje, ker so trije profesorji v inozemstvu.

Listnica uredništva.

Sv. Jurij ob šč. Naznanil o porokah spomladi ne sprejemamo v oktobru. Sicer pa vemo dobro, kakšen namen ste imeli. Pri nas se »zvesti dopisniki« podpisujejo! Rački vrh. Prečitajte članek o ženskem vprašanju večkrat in razmišljajte o njem, pa boste videli, da se niso »teptale« moške pravice. Stvaren pa vaš odgovor ni in tudi ne posrečen. Gederovci. Hvala! Izide! Prosim poročajte še kaj iz Prekmurja! G. R. Kl. Hvala! Prosimo še zopet kaj!

Govorite povsod slovensko.

Ženitna ponudba.

V svrhu ženitve se želi mlad trgovec seznaniti z mlado, lepo, neomadeževano, v gospodinstvu izurjeno gospodično od 20—24 let. Prednost imajo značajne deklice, ki si resno žele zakonske sreče. Premožnje postranska stvar. Sprejmejo se le resne ponudbe s sliko in sicer pod „Zakonska sreča“ na upravništvo „Murske Straže“.

Tvornica „Jugoslavenske Diane“

Mentol vinovice u Osijeku

traži za pojedine rayone agilne i dobro uvedene zastupnike i zastupnice

Ponude sa naznakom referenca umoljava se na gornju adresu.

Primešaj Mastin

krmi. Če živina krmo lažje in do zadnjega prebavi in popolnoma izkoristi, da se na koncu nič ne izgubi, če se dvigne slast do žretja, potem se pospešuje redilnost, vsled tega težka živina, mast, meso, jajce, mleko. To se doseže, ako primešamo krmi enkrat na teden pest praška **Mastin**. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmlilo, pa se ga primeša dvakrat na teden. Prašek **Mastin** je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvalijo **Mastin**; ko ga enkrat poizkusijo, ga ponovno rabijo. Pet zavojev praška **Mastin** zadostuje za šest mesecev za enega prašiča ali vola. Glasom oblastvenega dovoljenja smejo prodajati **Mastin** vsi trgovci in vsa konsumna društva. Ako se **Mastin** pri vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po poštni dopisnici v izdelovalnici **Mastina**, to je

v lekarni Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko.

Pet zavojev (paketov) **Mastina** stane 17 kron 50 vin, poštine prosto na dom. Od tam se pošlje **Mastin** s prvo pošto na vse kraje sveta.

Zahvalna pisma kmetovalcev, ki rabijo **Mastin**.

Gospodu lekarnarju v Ljubljani!
Za Vaš **Mastin** se vam toplo zahvaljujem. Odkar svojim prašičem primešam na teden pest **Mastina** med krmo, žro vsako poljubno krmo. To imam zahvaliti edino Vasemu **Mastinu**.

S spoštovanjem
Franco Altenbacher,
gostilničar, Kranach-Leutschach, Stajersko

Hvala vam za Vaš **Mastin**. Moja živina žre sedaj vsako krmo, se dobro razvija, tako da jo je veselje gledati.

S spoštovanjem
Franco Planinc,
Svibuo št. 19, pošta Črnomelj, Kranjsko.

Naročam po pošti 5 paketov **Mastina**. Dajal sem istega po navodilu na teden enkrat po eno pest v krmo in živalim žreti. Veselje jo gledati, kako moja živina rada žre, uspeva, se debeli in masti. Srčna Hvala!

S pozdravom
Franco Trubiansky,
Lugos (Banat).

50 kron nagrade

dobi, kdor najde tatu, ki mi je ukradel iz dvorišča nepremočljivo vozno plahto. Storilec bo najbrž v Ljutomeru. Poročila nasloviti na Jožef Ozmeč v Ljutomeru, Stari trg 27.

Trgovci mešane

stroke, drogisti, kramarji itd. sijajno zaslužijo s prodajo **Mastin-a** (redilni prašek za živino in perutnino) pri kmetovalcih. — Treba pisati dopisnico na naslov: lekarnar Trnkoczy, Ljubljana (Kranjsko) na sledeči način: »Pošljite mi 15 zavojev (po 1/4 kg) **Mastin-a**, obenem veliki lepak, oboje z povzetjem K 32:50 franko poština in omot.« 30—17

Najboljšo žgano kavo
Surovo kavo I.
Čaj
Čokolado
Kekse
Bonbone
Schichtovo milo
Toaletno milo
Cikorijo
Mandeljne
Rozine
Riž
Rum
Cognac

razpošilja po nizki ceni franko po 5 kg trgovina

Angela Čeh-Vršič
V LJUTOMERU.

Garje, Gostilna

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srebečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštine prosto. Prodaja in razpošilja s pošto lekarna Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko. 30—19

Gostilno

želim vzeti na račun, če mogoče tudi nekaj zemlje zraven. Žena dobra kuharica. Gostilna je lahko na deželi ali v mestih v okrajih Ljutomer, Radgona, Ptuj. Nastopim vsak čas. Naslov pri upravništvu „Murske Straže“.

Brata Vošnjak = Ptuj.

Podplati, zgorno in notranjo usnje, usnje za konjsko opravo in za gamaše, kruponi za gonilna jermena, boks, ševro, ševret. Najboljši čevlji vseh vrst. Gamaše. Vse čevljarske potrebščine.

Nakup surovih kož.

Pšenico kupuje

valjni mlin Vinko Majdič v Kranju.

V ponudbah naj se navede množino in ceno franko vagon oddajna postaja, pošlje se naj vzorce. Pšenica mora biti absolutno zdrava in suha.

SUKNO

in kamgarn za moške obleke, volno, parhant in modrovino za ženske obleke, šifon, belo in pisano platno za perilo in razno manufakturno blago, kakor tudi razne robce, srajce, odeje, prodaja doma in razpošilja po celi Jugoslaviji, zaradi velikega napaka v inozemstvu po čudovito nizkih cenah, veletrgovina in razpošiljalna

R. Stermecki
Celje št. 303 — Slovenija.

Kar ni odrezano se zamenja ali vrne denar. Naročite takoj ilustroven cenik.

Vinogradniki! POZOR! Gostilničarji!

Prva slovenska veletrgovina z vinom in sadjcem

Janko Čirič v Gornji Radgoni
Vekoslav Rajh v Ljutomeru

naznanje, da kupuje po poštenih cenah vino in sadjevec ter ga prodaja gostilničarjem v vsaki množini od 50 litrov naprej.

Gospodarska zadruga

za Prekmurje, Mursko polje in Slov. gorice r. z. z o. z.

ima v zalogi po najnižjih dnevnik cenah razno manufakturno blago za moške in ženske obleke, barhente, vseh vrst platno, blago za ženske predpasnike; razno kuhinjsko posodo, riž, čaj, papriko; usnje, podplate, moške in ženske čevlje. Vseh vrst moko, zdrob, otrobe, testenine.

Kupuje zrnje, sadje, kože, vino, sadjevec, žganje, sploh vse poljedelske pridelke.

Posreduje pri nakupovanju strojev in vseh gospodarskih potrebščin.

Kupovati in prodajati zadrugi imajo pravico samo člani. Novi člani se sprejemajo v zadrugi pisarni in pri podružnicah. Osrednja trgovina in pisarna: v Gornji Radgoni. Podružnice: Cankova = Murska Sobota.

Jajca

sveža kupi v vsaki množini in prosi za ponudbe eksportna trgovina Ed. Suppanz, Pristova, Slovenija.

Opekarna v Črešnjevcih

(Gornja Radgona)

priporoča različno opeko izvrstne kakovosti po najnižjih cenah.

Dobi se v vsaki množini. Opeka se prodaja brez kompenzacij in se plačuje v jugoslovanskem denarju v pisarni opekarnice v Črešnjevcih.

Filip Jurkovič m. p., sekvester.

POSOSJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Hranilne vloge sprejema od vsakega in njih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta brez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. pošnega čekovnega urada v Ljubljani št. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila daje pod najugodnejšimi pogoji in sicer na vknjižbo po 4%, na poroštvo po 4 1/2%. Izposujuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 K. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure so vsak torek in petek od 9. do 12. ure dopoldne. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. Posojilnica posreduje tudi izplačevanje obresti vojnih posojil brez vsakega odbitka. Sicer pa lahko opravijo stranke vsak dan vse uradne posle in so veljavni, ako njih podpišeta dva v to upravičena funkcionarja.

Pojasnila se dajajo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

Uradni prostori so v lastni hiši, Gornji Gris št. 8.